

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" $\frac{1}{4}$. — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" $\frac{1}{4}$. — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželo."

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 48.

V Mariboru 26. novembra 1868.

Tečaj II.

Slovenski tabor pri Šempas-u na Goriškem.

(Dalje.)

O 5. točki: Naj se vraduje v škofijskih in sploh crkvenih uradih po slovenski, govori g. Klavžar, dež. uradnik na goriškem tako-le:

Duhovščina se je od nekdanj upirala vsemu potujčevanju; stala je trdno in stoji še dandanas za narod.

Ko se je v krvavem letu 1848 sopet obudilo narodno čutje, ko so se jeli tudi po vseh naših pokrajinah čvrsto gibati Slovenci in krepko in stanovitno tirjati svoje pravice, — vzdignola je tudi naša duhovščina svoj glas z ljudstvom, in ta glas ni popolnoma potihnil tudi tedaj, ko je vlada sopet ustavo preklicala in nam vse tiste pravice in prostosti nazaj vzela, s katerimi nas je le toliko božikala, da smo sopet krotki in poblehni postali. — Ne! tudi po 1849 l. je naša duhovščina narodu zvesta ostala in skrivno pa skrbno je gojila tisto sveto iskro, katero bi nam bili tuji, sovražni elementi tako radi udušili in za vse veke pogasili.

In ko so nam časi sopet nekoliko ugodni prihajali, jela je tudi naša duhovščina ono sveto iskro vzbujati in čedalje bolj pihljati, da se je do žarečega plamena vnela, ki šviga zdaj iz naših sre, navdušenih za dom in za mili naš narod slovenski.

Kar velja pa o naši duhovščini sploh, to ne velja tudi o slovenskih škofijstvih ali prav za prav o škofijstvih na Slovenskem. Tem imamo marsikaj očitati. In da govorim posebno o našem škofijstvu, — očitati mu moramo, da je predolgo molčalo in se nevednega delalo, ko so v čisto slovenske Brde vhajali italijanski duhovniki, ki si niso upali ali celo niso smeli služiti v lastni domovini; v Brdih pa so za prostovoljno darilo z laškim podukom zasajali laški duh in laške vraže, Slovenci! ozrite se na britko Dolenjo in Biljano, in prepričate se, da resnica ne laže.

Očitati moramo našemu škofijstvu, da se je prezgodaj udalo tam, kjer na spodnjem Krasu tako imenovani Bezjaki prebivajo, prepustivši, da se jim je jelo pridigati v laškem jeziku. Ni davno še, kar se je tam sploh le slovensko govorilo, — sedaj so se Šmartinci popolnoma izneverili svojemu narodu, postali so pravi bezjaki ali narodni pankrti.

Očitati moramo našemu škofijstvu, da je še te dni poslalo laškega duhovnika — in ravno Bezjaka na slovenski Kras, — duhovnika, ki le za silo slovenski lomi, po duhu je pa vsekoli Italijan — in podelilo mu je tako službo, katero si je želel marsikteri vreden slovenski duhovnik.

Očitati moramo pa vsem škofijstvom na Slovenskem sploh, da uradijo večidel le v tujih jezikih. Menijo sicer, da je že zadosti, da se rešujejo naše slovenske vloge v slovenskem jeziku. Častiti gospodje, zelo se motite! Slovence ni nikakor zadosti, da se mu njegove pravice le po koščekih nametujejo; — on hoče, on tirja vse, kar mu po pravici gre pred Bogom in pred svetom!

Očitati moramo škofijstvom na Slovenskem, da je menda jih upliv, da so ona kriva, da uradujejo sploh vsi podložni crkveni uradi v tujih jezikih. — Slovenec! na slovenski zemlji rodili so te slovenski stariši: slovenski mašnik te je krstil; slovenski botri so ti pri krstu pričeli bili, — pa pri vsem tem spričuje se ti krst v tujem jeziku. — Slovenec!

Izmed slovenskih hčeri izbral si si nevesto in peljal jo pred oltar; slovenski mašnik vama je lepo zvezo blagoslovil, slovenski svati so vama kot priče na strani stali; — vsi ženitvanski spisi pa so pisani v tujem jeziku. — Spričuje se nam Slovincem obnašanje, spričuje se nam uboštvo in še marsikaj drugega — vse le v tujem jeziku.

Ali to so krivice, ki se gode slovenskemu narodu, in tem več in očitniše so te krivice, ker ga ni sposobnišega jezika za crkveno uradovanje na Slovenskem, kakor je ravno slovenski jezik čisto katoliškega naroda; in te prednosti nima menda nobeden drugi jezik na svetu.

Da se nam pate krivice gode, kriva je zraven tudi stara navada in navada je železna srajca. Opomnim pa visokost. škofijstva in duhovščino sploh, da ravno ona nam vsak dan pridiga, da kdor v krivicah zastaja in se ne da poboljšati, temu se ne odpusti greh, ni na onem svetu.

Zatoraj, škofijstva na Slovenskem! zarotujem vas v imenu našega tabora, v imenu celega slovenskega naroda, bodite nam pravična, postavljajte nam vrle si-nove matere Slave, vredne slovenske duhovnike posebno na naše meje — ker tam je nevarnost in zato potreba — uradujte nam Slovincem slovenski in velite vsem vašim podložnim crkvenim uradom, naj tudi tako store — znebte se zastaranih navad — in slovenski narod vam radovoljno in veselo odpusti — vse stare grehe.

Tudi to resolucijo sprejme tabor soglasno.
(Konec prihodnjič.)

Naše narodne pesmi.

Spisal F. Kočevar.

Naš junak se bje le na Dunaju v častnem dvoboju, in če pa proti Turkom. Turški napadi na naše pokrajine so bili neposredni povod celi kitici naših naj lepših narodnih junaških pesmi ravno kakor pri Srbih in Hrvatih. Koga ne strese po vsem mozgu, kadar bere v narodni pesmi:

Nicoj je Turek ropal	Mi ukradel mojo ljubo,
Nicoj v temni noči;	Prav milo mi je vpila
Ubil mi oča mater	Ko so jo Turki vezali itd.

In mojo mlaj sestro;

Ali pa ko sestra brata praša:

Kaj je to prot izhodu?	Al je to živi ogen?
Kaj je to prot izhodu?	Al je to krvavo morje?

brat odgovarja:

To je ne živi ogen,	Turki gredo z izhoda,
To je ne krvavo morje,	Glavce sekal' dopoldne
Turki gredo z izhoda	Glavce šteli popoldne itd.

Sploh pravi narodna pesem, da je „Turek hud, ali je-gova mati še huja“. Našemu junaku je večidel Marka ime. In brž ko ne je naš Marka in srbski kraljevič Marko, sin kralja Vukašina, ki je živel koncem 14. stoletja, ena ter ista oseba, zakaj včasih se naš junak zove celo Marka kralj. Pa tudi po sadržaju se mnogoteri naši junaški narodni pesmi pozna, da ima daleč doli na jugoizhodu svojo korenino. Ko sem se jaz v nabiranje narodnih pesmi v zagrebške okolici spustil, se mi je to naj bolj čudno zdelo, da sem v večem delu narodnih pesmi našel vokativ in imperfekt, ktere oblike slovenski narod zagrebške okolice v navadnem govoru, vzlasti kar se imperfekta tiče, nikdar ne rabi. Vokativ in posebno imperfektum v narodnih pesmih zagrebške okolice pa na to

kažeta, da so dotične pesmi od srbskih pokrajin se sem gori zaplodile, in taka je tudi glede nekih slovenskih narodnih pesmi. Turki pridejo zmiraj jašoč, in sicer včasih celo v snuboke. Pa tudi naši junaki se včasih zedinijo, ter gredo na srečolov daleč doli v globoko Turčijo. Razun junaka Marka naj več bojov s Turki bije kralj Matjaž, ki je v tem obziru pravi slovenski Cid. Pesmi in pripovedke o kralju Matjažu so gotovo po vsej Sloveniji doma. Če se ima pod kraljem Matjažem misliti ogerski kralj Matias, ki je vladal od 1458. do 1490. in ki je leta 1485. Dunaj in veliki del Štajarske osvojil, je težko reči, po čim je pri našem narodu v toliko popularnost prišel, da se o njem celo pripoveduje, da je hudiča v pekel zaprl in smrt za več let v žaklju vezano držal. Tudi magjarski narod zvesto hrani spomin na kralja Matjaža, in še danes je pregovor v navadi: meghalt Mátyás Király, oda az igaság, ali po slovenski: Odkar ni več kralja Matjaža, tudi ni več pravice. Poleg junakov imamo tudi narodno junakinjo Alenčico Gregčevo sestrico. Ko je Alenčica čula — pripoveduje narodna pesem — da so jenega brata Gregca Turki ubili, sklene sama pri sebi bratovo smrt krvavo nad Turki maščevati. V ta namen se obleče, kakor je bil jen brat Gregce oblečen, zasede konja, pa jezdi pred turški tabor. Tam začudene Turke, ki so Gregca za mrtvega imeli seseka, da „lih tako jih za njo leži, ko snopja za ženjicami, ali drobne trave za koso“. In ko jih je vse do zadnjega in slednega sesekala „kaj stori zdaj Alenčica, sestra svojega Gregca? Junaško bližje cara gre, pokaže črni kiti dve, dva lepa bela zizeka“ pa ga ošabno i pikrno dvakrat za poredoma vpraša: „ima take tvoja carinja? ima take tvoja carinja?“

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Sladin.

(Konec.)

Iztisnejo se pa civebe ni jagode na tak način: Mehice in cele jagode sicer plavajo na površju mošta v polovnjaku, ker se ne dajo vse zmečkati, pa to nič ne de. Ko je moštna kad prazna in krnica ali pol stiske ali preše tropin oproščena, se iz polovnjaka z žehtarom mošt, civebe in jagode zajema, in v rešeto nad kadjo postavljeno vljiva, da se mošt v kad izceja, civebe in jagode pa se iz rešeta v škafo osipljejo in na krnico nosijo, kder se po tem majhni koš nareja kakor navadno. Koš se po trikrat dela, da se popolneje iztisne. Ker je koš majhen, stiska ali prešno orodje pa goropadno, je treba paziti, da se nesreča ne zgodi ali vreteno ne stare. Koš je jako polzek in se rad nagne; zato gre tudi zelo po malem vreteno goniti. Vendar se da tudi težilo na vago obesiti, saj pri drugem in tretjem košu.

S tem se po nepotrebnem ne kaplja z moštom, ki je v polovnjaku bil, in sedaj precejen skozi rešeto v kadi čaka, dokler še ostali mošt od koša, ki je na stiski narejen, ne poteče in ves mošt nabere. Ko so se civebe in jagode sicer že trofine v tretjič v majhni koš med obroče pometale in iztisnole, in nič več mošta ne dajo, se primerni soč nalije, in to je: „Sladin“; s katerim se ravna, kakor sicer z moštom in vinom, toda bolj varno in skrbno, ker je roba, dražja. Polovnjak „sladina“ se proda za 200 do 300 for. — a sedajni mošt pa kupei plačujejo po 60 do 80 for. štrtinjak.

Leta 1865 sem „trofinsko vino s sladkorjem“ en polovnjak naredil, in še imam med sto bokali raznega vina tudi uno primešano; toda rad bi se ga znebil, in bom ga sedaj na pipo djal, da se popije, ker vedno neka medla, prazna bridkost predslji, ktera se je vinu pridružila od tropin in vzlasti od petljik in receljnov grozdin. Ta soperni okus še se sedaj ni zgubil, pri vsem tem, da je celo od leta 1866 še s pravim sladkorjem vino se prililo. —

Tudi s pravim sladkorjem še vino sladkeje narejati, ni svetovati. Boljše je slabše vino z boljšim vinom ga zboljšati, komur se rači, postavim: lansko z letošnjim ko bo čisto. — Vino s pravim sladkorjem osladkorjeno se brž po okusu čuti in pozna, ko je zavrelo: kdor pa ne ve, kako se je vino sladkeje naredilo, se kaj zavzame nad umetnim ravnanjem, ko ga pokusi, ter ugibljuje razno čarovanje ali copranje — pa ga pusti.

Po tem takem tedaj z obema načinoma, s „tropinskim vinom s sladkorjem“ siadkeje delati, priporočila ni vredno,

dokler ne bomo vedeli vsem pomanjkljivostim grozdinim o slabim vinskem letu v okom priti. Do tje še bo pa mnogo vode po Muri, Dravi in Savi v črno morje steklo. To vem iz lastne skušnje. Komur pa se rači, naj si pameti kupuje, kakor si je kupoval.

J a n č a r.

Bučelarstvo.

Novi način satovje iz panja jemati. V Angleški se bučelam satovje jemlje po tem, ko so se prej bučele z kloroformom omamile. K temu je potrebno $\frac{1}{4}$ unce ($\frac{1}{12}$ lota) kloroforma pri navadnem panju, pri velikem pa $\frac{1}{2}$ unce. Opravilo pa je sledeče: Miza, ktera se postavi 6—7 čevljev od panja, se ogrne s platnenim prtom, na sredino mize se postavi okrožnik s kloroformom, krožnik se pokrije s prav tanko trotnato mrežo, da se bučele ne morejo celo kloroformu bližati. Po tem se panj postavi čez krožnik in v 20 minutah ležijo vse bučele spajoče na prt. Po tem se panju lahko satovje vzame, kolikor se ga hoče, panj se postavi spet na svoje mesto; krožnik s kloroformom se odstrani, v kratkem se bučele zbudijo in letijo prav vesele v svoj panj.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

IV. del.

O bankah.

37. Banke so kapitalne zaloge; imamo jih pa razločevati v banke založivne in banke posojivalne. Govorimo naj prej o prvih; da ni založivnih bank, bi se vsako plačilo v kovini opravljati imelo; vsak—veliki trgovec bi trebal vedno pri rokah imeti veliko vsotino kovanega denarja, da bi mogel svoje navadno trgovanje redno opravljati. Za to bi mu bilo mnogo truda in zgube na času ta denar šteti in ga od enega kraja na drugi prespravljati; poleg pa bi se zlato in srebro po vednem premetovanju in prespravljanju precej zglodalo. Vse to bi bila velika neprilika posebno v velikem barantu, kakor n. p. v Londonu, kder se vsak den na stotine milijonov prebaranta. Temu se lahko v okom pride po porazdelivanju dela. N. p. več trgovcev si izvoli svojega bankerja, pri njem založi svojo kovino ali v obče zanesljiv kapital, in kedar kateri izmed teh trgovcev kakšno plačilo ima, da upniku svojemu samo „navest“ (order ali check „ček“) na bankerja za odloženo vsotino. Banker ima s svojimi opravniki za natančen račun skrbeti in tudi nimu treba navest ali check, ako se posebno ne zahteva v kovini izplačati, temoč samo pripiše to upnikovi zalogi kar od dolžnikove izbrise. Tako pisaje par vrstic se celi posel brez težave, brez zgube na času in truda leži opravi po eni osebi nego bi se inače po 50 ali stoterih težavno opravljal. Koliko truda in posla bi prizadevalo n. p. 500.000 fl. v zlatu ali srebru šteti, koliko kedar se šteje na milijone! Ravno tako se še dalje denarni posli polehčujejo, ko več bank v medsebojno zvezo stopi in „navesti“ (checks) medsebojno za plačilo sprejma. Po takem so zamenivne banke društvu človeškemu za enak prid, kakor mašine, ki delo vršijo, t. j. z kterimi se z malim trudom veliko opravi.

38. Banke posojivne so prirejene denar posojevati. Mislino si na tisočero ljudi po 1000 goldinarjev, ktere na obresti posoditi želijo; ti ljudje vendar se ne morejo sami s tim opravkom pečati, manjka jim zato časa in ne vejo komu bi svoj denar varno posoditi mogli. Ko bi trebalo posojivanje še tako posebežno opravljati, težko bi bilo tako onim, ki bi denar na obresti posojivati želeli, kakor onim, ki bi ga na posojilo jemati hoteli, ker ne poznali bi se medsebojno in malo bi zaupanja imeli: toraj ako med nje dober posrednik stopi, ki denar za posojivanje sprejme, ga zanesljivim ljudem posojuje obresti pobira in jih lastnikom izroča, je na veliko dobro in korist obema strankama. Temu posredniku ali bankerju se ve da se trud ima plačati, zato nimajo lastniki z svojim denarom nobenega truda in nobene nevarnosti ali „risico“ ga izgubiti, tako da kar bi manj na obrestih dobili, jim je po vsem obilo naplačano.

(Dalje prih.)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Ljubomir in mnogi kmetje sedijo pri mizi in berejo časnike.

Iglič (dene časnik na stran). To pa je vendar strahovito, kar sem ravno čital in kar morajo siromaški Poljaki vse pod rusko vlado trpeti.

Debelko. Za Božjo voljo kaj pa te je tako zlo strahnega?

Iglič. Premislite samo, tukaj stoji črno na belem tiskano, da je Ruski car; ko je pred kratkim bil v Varšavi, dal —

Zalec (mu segne v besedo). Morebiti kakih sto Poljakov obesiti.

Iglič. Kaj pa mislite o ruskem caru! Dal je tamošnjemu gledišču 10.000 rubelnov, t. j. 17.000 gld. v naših denarjih. (Vsi se smejejo.)

Zalec (jezno). Hodite k šmencu z Vašimi burkami. Gospod Ljubomir prosimo Vas, povejte nam rajši spet nekaj o zdajni politiki, postavimo kaj je Vaše mnenje o novi brambovski postavi, katero je državni zbor na 10 let skoraj celo po vladinem predlogu prijel.

Ljubomir. Moji dragi, o tem bi se dalo mnogo povedati, ker ta postava seže globoko v našo kri, naše žepe in sploh v bitje naše države.

Semenko. Prosimo, razlagajte nam kako to mislite.

Ljubomir. Rekel sem, da imenovana postava sega globoko v našo kri, ker državni zbor je po ti postavi dovolil z 129 glasovi soper samo 39. 1.083.000 vojakov in sicer redovne vojaščine 800.000 mož. Da pa bo ta velika množina vojakov potrebovala tudi mnogo denarja, tega ni treba nikomur razlagati, in za to sem rekel, da bo imenovana postava tudi segala globoko v naše žepe. Naši žepi pa so prazni ali vendar ne preveč polni, to vsi dobro veste, postane tedaj vprašanje, kako se bode ta velika armada plačevala. Dače so že tako velike, da skoraj vekše biti ne morejo, državno posojilo se bo tudi težko dalo napraviti. — Odkod tedaj denar vzeti? Vse to so neki poslanci pri občni debati o brambovski postavi, vladi celo odkrito povedali in celo jasno dokazali, da, če ta postava obvelja, se krize ne bomo mogli izognoti; in to gotovo seže globoko v bitje naše cele države.

Dalje moram reči, da si je državni zbor sam sebi grob kopal, ko je prijel brambovsko postavo na deset let s odločbo, da mora določeno število vojakov (t. j. 800.000 mož) pripravljeno biti, ker je s tem dal iz rok pravico na tako mnogo let dovoliti ali ne dovoliti kri in premoženje.

Ker so se že dovolili vojaki, še se morajo dovoliti tudi denarji, s katerimi se bodo plačevali, to se samo po sebi razumeva. Zato je prijeta brambovška postava po odborovem predlogu nesreča za ministerstvo, za državni zbor, za deželo in za celo cesarstvo posebno, če premislimo, na kakov način je ministerstvo došlo do tega, da je večina za brambovsko postavo glasovala. Piše se namreč v časnikih, da se je reklo odbornici, da ministerstvo mora odstopiti, če se brambovška postava po odborovem predlogu ne prime, in ž njim tudi državni zbor. Prepričan sem, da mi vsi ljubimo našo državo in da prav iz srca želimo, da bi bila Avstrija tudi od drugih držav čislana in tako močna, kakor je naj bolj močno želimo; mislim tudi, da ni nikdor soper princip, da se vpelje splošna vojaška služba. Državni zbor pa nam ni dokazal, da se oboje samo more doseči, po tej novi brambovski postavi in da se državna moč po tej sistemi res pomnoži, ktera nas snovič pelje do denarne in narodno-gospodarske pogube. — Državni zbor je tedaj po glasovanju za to postavo, še ono malo zaupanja popolnoma zgubil, katero še je dozdaj pri nekih ljudeh imel. Demonstracije soper zbornico poslancev in soper ministerstvo so zatoraj taki po sprijeti postavi, začele jasno kazati in sicer naj prej v Gradcu, kder so državnemu poslanecu dr. Rechbauer-ju 16. t. m. napravili sijajno bakljado in ga je pozdravilo mnogo tamošnjih družeb, ker on se je, kakor je znano, posebno moško upiral proti ogromni armadi in iz nje izvirajočim stroškom in je posehno v svojem govoru povdarjal, da ljudstvo nikakor ne more biti zadovoljno z novim krvavim in denarnim davkom.

Brambovška postava se med ljudstvom skoraj vsikdar z veliko nevoljo pozdravlja in na Dunaju se je sošel ljudski zbor, v katerem je 5000 ljudi, večidel delavcev protestovalo proti postavi.

Zdaj se o njej posvetuje gosposka zbornica in občno mnenje je, da bo jo tudi prijela.

Semenko. Kako pa se te glasi ta postava?

Ljubomir. Glavne jene točke so te-le; Vsak z malimi izjemki, kdor je zdravega in dosti močnega života,

morabit vojak nekoliko časa, nobeden se ne bo smel odkupiti ali namestnika imeti. Dolžnost vojaštva, to je, vstopa v armado se začne s 1. januarjem po pratiki tistega leta, v katerem je mladenec 20. leto spolnil; vojaštvo trpi potem kako le: 3 leta v liniji ali redovni armadi, in 7 let v rezervi ali za armado na suhem ali za pomorsko armado. — 2 leti za take, ki bodo prestali službo v armadi in stopijo med brambovce (Landwehr) in 12 let za take, kateri brez druge vojaške službe, se kar naravnost med brambovce vzemejo. Vse vojaštvo bode v prihodnje tedaj razdeljeno v trojno vrsto: namreč 1) v redovno in rezervno vojsko (ali armado). 2) V vojsko brambovcev in 3) v črno vojsko (Landsturm), katero poslednjo skliče cesar le takrat, kadar kateri deželi naravnost žuga sovražnik s svojim napadom. Dijakom je bilo privoljeno, da smejo ko jednoletni radovoljci, ob enem tudi študirati.

Semenko. Ali tedaj ne bo nikdo vojaščine rešen?

Ljubomir. To pa ne. Splošne vojaščine bo resen edini sin, vnuk nezmožnega deda ali babice; sinovi, ki posedovajo kmetijo. Bogoslovci pa dobijo na prošnjo odpust, da morejo študirati, ako so bili vzeti med stojno vojsko ali med brambo. To naj bo za danas zadosti, če bo cesar brambovsko postavo enkrat potrdil, Vam povem celo. Z Bogom.

Dopis.

Iz Mariboru. V nedeljo, t. j. 22. t. m. je bila v naši čitalnici spet prav lepa beseda, pri kateri se je vdeležilo mnogoljudi. G. Tomšič je prav zanimivo govoril o „mednarodnem pravu“. Pred in po govoru je nas razveselil pevski zbor, ki se je takrat sošel v prav lepem številu, z izvrstnim petjem, če je ravno imel samo dve pevski vaji. Le tako naprej gospodje pevci, saj mili glasi naših pesmi oživijo in razveselijo vsako naše društvo.

Politični ogled.

Državni zbor. — Besedovanje o brambovski postavi.

(Dalje.) G. Diustl je, kakor vsi govorniki za splošno brambovsko dolžnost, vendar proti nasvetom odborove večine. One vlade, ki so napravile 800.000 mož armade, tirajo napadno politiko, tudi on se opira na našo denarno onemoglost. Razen tega bi bila taka armada škodljiva iz narodno-gospodarskega ozira ker bi 800.000 odtegnola napredku in kulturi. Dr. Sturm toži naglost, s katero se je vrgla postava v zbor. Jemu je pričujoča postava toliko, kakor politični pogin. Ako pa ministri trdijo, da bi ne mogli dalje v službi ostati, ko bi se ta postava ne potrdila po osnovi, trdi on mirno, da mu jegov mandat in korist jegovih volivcev ne dopušta za osnovo glasovati.

Dr. Ziemialkowski ni zadovoljen z postavo, tudi noče, da bi vsakdo za vlado glasoval, vendar je za osnovo, da s tem dokaže, da mu je za Avstrijo in da v prvem trenutku zna prezirati svoje deželne koristi, državi na korist.

Skene govori proti odborovi večini; dokazuje kako celo nenatančna in kriva so vladina dokazila, ko je odbor moral vihrati z delom ker je vlada tako tirjala, češ, da bi morala odstopiti. Politični položaj v Evropi res ni naj bolji, vendar še ni nič dokazano. Pričujoča postava je nesreča za deželo in za državo in za dinastijo. Iz enega posiljenega stanja nas mečete v drugo in če storimo Vam po volji, nam očitate: zakaj ste bili. Tako se bo godilo tudi zdaj, če bomo vedno le zaupanje do vlade izrekli. Ogri so sprijeli princip vojake igrati, kar so lahko storili, ker plačujejo le 30, mi pa 70 %. Dualizem ste vrinoli zdaj tudi v armado, s tem ste raztrgali zadnjo vez starega cesarstva. Govornik razlaga obširno finančne zadeve in vpraša ministerstvo; kako je ministerstvo moglo Madžarom dajati koncesije, katerih še v predmarcovinih časih ni bilo in ktere se ne zlagajo z našo koristjo. Mnogo vojakov na papirju še ne čini nobene armade temoč le prave razmere med potrebo in močmi kar jih je. Ministerstvo je to pozabilo, in moram reči, da ministerstvo nikdar ni bilo kos svoje naloge. Sicer pa upam, da bo tudi za Avstrijo došel čas, ko se bo de sodila v Avstriji svoboda bolj po djanjih, kakor po lepih govorih.

Dr. Ryger (za odborovo večino). Avstrija obdana z državami, ki imajo po milijon in še več; zatoraj moramo tudi vzeti na se zlo, katero imajo naši sosede, država ki je izpuštala iz rok svojo moč ni več samostalna. Kdor hoče namen,

mora hoteti tudi sredstva, kdor hoče Avstrijo, mora hoteti tudi da bo močna.

V 145. seji se je nadaljevalo besedovanje o brambovski postavi in govorili so skoraj samo ministerski govorniki. Ko je Peyr izrekel, da se mu postava iz denarstvenih obzirov zdi zlo škodljiva, se vzdigne g. Beust. Pravi, da je Skene pesimist, on pa optimist, in da dosedajne skušnje kažejo, da je on (Beust) imel prav. Vse nemirje, katero je bilo nastalo na njegovo razlaganje v brambovskem odboru se je vleglo, kar je v odboru rekel, nikdar ne more preklicati. On se čudi, da se vedno in vedno obira dualizem, namesto da bi z njim računili, kakor z dognano stvarijo. Vedno se govori o žrtvah, ki se nakladajo narodom in deželam, govori se da se omejujejo ustavne pravice; ministerstvo je gotovo prvo, ki to čuti in obžaluje. Vendar naj bo zbornica prepričana, ako potrdi pričujočo postavo in srečno reši brambovsko vprašanje, da s tem mirni redni in napredovalni razvoj ustavnega življenja, tako podstavi, da bo dobiček 10 in 20 krat odvagal vse žrtve.

Minister Berger prizna med vsemi naštevanimi (posilnimi stanji) samo eno evropejsko. Od nekdanj je bila Avstrija miroljubna država, kajti država ki ima toliko različnih narodov v sebi ne more najti tiste edine moči, ki jo je potreba za politiko dobivanja in začlenjanja vojin. Mirno delanje je naloga avstrijske politike. Vendar se ne sme misliti, da v raju živimo. Francoska po Renu gleda, Pruska čez Majno, Ruska čez Prut, Italija po Trentinu, Adriji in Istriji in Romaniji. Zatoraj se mora Avstrija oborožiti.

Minister Giskra dokazuje, da po brambovski postavi ne bodo finančne in narodno-gospodarske zadeve škode trpele. Da se ne bodo v narodno-gospodarskem obziru poljedelstvu in obrstvu moči odtegovala, dokazuje s tem, da so prej vojaki služili osem zdaj bodo le tri leta. O finančnem je on sam prepričan, da ko bi 800.000 mož imeli le nekaj let na nogah, bi prišla država na kant. Pa stanje, katero je zdaj v Evropi, ne more dolgo trajati.

V tretji seji govori minister Taaffe kratko in v smislu prejšnjih dveh in generalna debata se konča.

Gross kot poročevalec še v kratkem priporoča postavo, da jo zbornica naj prejme. — Kar se je po specialni debati tudi zgodilo.

Delegacije so se 16. t. m. v Peštu začele. V finančnem odboru cislajtske delegacije je finančni minister Brestel naznanil proračun dežel zastopanih v državnem zboru. Proračun je ta-le: Stroški: cesarski dvor 3,450.000 gld., kabinetska pisarna 60.000 gld., državni zbor 434.000 gld., ministersko svetovalstvo 69.000 gld., ministerstvo notrajnih zadev 12,769.000 gld., za policijo in deželno braubno 3,979.000 gld., poduk in prosveto 5,893.000 gld., finance 84,844.000 gld., kupčijo 13,774.000 gld., kmetijstvo 2,469.000 gld., pravosodje 13,770.000 gld., računsko protipazba 197.000 gld., državni dolg 90,567.000 gld., stroške za uprave fundr. dolga 2,970.000 gld., vsega skupaj 234,373.000 gld. Dohodkov je vseh skup 625,900.000 gld., od katerih pa je plačati še skupne stroške, tako da bi z vsem skup bilo prihodnje leto 12,500.000 primanjkanja, če bi se proračun potrdil po vladni osnovi.

V Zagrebu se je 16. t. m. odprl deželni zbor; cesarjev reskript se je prav navdušeno pozdravil. Bralo se je tudi mnogo zaupnic. V drugi seji se je sklenolo, da bo deželni zbor sklenol, kar tirja kraljev reskript. To se je tudi v prihodnji seji zgodilo in po tem se loči Reka iz zemljišča Hrvaške in Slavonije, češ, da je Reka z ladjostajo in okolič z ogersko krono zvezana in se začne pogajanje naravnost z Ogri. Ta procvet dualizma in tak dobiček za Hrvaško se že nekterim hrvaškim madžaronom samim prečuden zdi.

Ogerska delegacija noče prav nič več dovoliti za vojne potroške, kakor je bilo dovoljeno tekoče leto.

Novičar.

(Proti stoječim armadam.) Izvrsten statistikar Kolb je izrajtal, da stroški zdaj stoječih armad v Evropi iznašajo na leto 780 milijonov tolarjev ali 1170 milijonov goldinarjev. Če pa še dalje premislamo, da bi si vsak vojak, katerih je zdaj naj manje 2 milijona v stoječi armadi, lahko doma vsak dan 1/2 tolarja ali 75 kr. zaslužil ali pridelal, tako vsak dan iznese zguba na prislužku 1 milij. tolarjev. Če k temu prirajtamo zgubo pri delu od naj manje 300.000

konjev, ktere imajo konjiki, artilerija in vozarstvo, tako dobimo zvun onih 780 milij. tolarjev, ki se neposredno za vojaštvo izdajo, še zgubo pri delu, ki iznese naj manje 350 milij. tolarjev na leto; tedaj vsega skupaj vsako leto 1130 milij. tolarjev ali 1695 milij. goldinarjev, ki se porabijo za nekoristne ali prav za prav za namene, ki so določeni za pogubo. Kedar bodo ljudstva dotega napredovala, da bodo dobičke svoje marljivosti v miru uživala?

Po naj novejših glasih gospoduje živinska kuga v nekih krajih Erdeljske, Galicije, Bukovine in Ogorske.

Ministerstvo vojaštva zahteva zdaj za leto 1863 4 milij. gld. več, kakor je v proračun postavljeno.

Fr. Gerbec skladatelj crkvenih pesmi bo v kratkem izdal nekoliko napevov božičnih in pa za sveto obhajilo; kdor hoče te pesmi imeti mu mora poslati 50 k. naročnine, ker se napevov ne bo več tiskalo, kakor kolikor bo naročninikov. Naslov: v Cerknici Rakek.

Koroško kmetijsko društvo je dobilo 3000 gld. iz državne blagajnice, da se z njimi nakupijo biki za plemo, ki se imajo na Koroškem razdeliti.

Časnik „Ind. Belg.“ pripoveduje, da je Francoska darovala rimski vlad 20.000 pušek med temi 6000 Chassep.

Pravda zavolj pretepa na Ježeci meseca majnika je bila te dni v Ljubljani končana. Obsojenih je 12 na dve leti, 4 na dve leti in pol, eden na tri leta, 1 na dva meseca, nekteri pa so za nedolžne spoznani.

James Rothschild je v Parizu pred kratkim vmrl. Zapustil je 2000 milijonov frankov Jegov testament obsega 50 pol.

22. t. m. so se tukajšni učitelji sošli in osnovali učiteljsko društvo, h kateremu, če hoče, lahko pristopi vsak učitelj in prijatelj učiteljskega stanu. Začasni odbor je že prej napravil pravila, ktera se bodo zdaj vlad predložila da je potrdi.

Zelinka dunajski mestni župan je 21. t. m. popoldne umrl. —

Državnemu pečatniku g. Beust-u so te dni pokrali vse redovne križeci iz njegove spavnice.

Kakor smo ravno izvedeli je pri volitvi v konkurenčni crkveni in šolski odbor v Ljutomeru, spet sijajno zmagala narodna stranka, če ravno so nemškutarji vse žile napeli, da bi jo spet vrgli. Voljenih so sledečih pet izvrstnih narodnjakov: Gg. Kokovec, Mohorič, Kšela, Špindler in Polanič vsi posestniki. Za načelnika tega zbora pa so si volili g. Kukovca. — Živili! —

V nedeljo, t. j. 29. t. m. se bode odprla čitalnica v Slov. Bistrici. Vsi rodoljubi se vabijo h krstu naj mlajše sestre slovenskih čitalnic.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaždinu	V Mariboru	V Celju	V Ptuj
	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Pšenice vagan (drevenka)	4 — 4 65	4 90	4 30	
Rži	3 — 3 30	3 30	3 —	
Ječmena	2 60	— 3 20	—	
Ovsa	1 70	2 — 1 80	1 70	
Turšice (kuruze) vagan	2 40	3 5	2 60	2 70
Ajde	3 — 3 —	3 —	2 70	
Prosa	2 80	2 — 2 80	2 —	
Krompirja	1 — 95	1 20	1 —	
Govedine funt	— 18	— 26	— 24	— 26
Teletine	— 20	— 29	— 26	— 28
Svinjetine črstve funt	— 28	— 28	— 26	— 26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10 — 11 50	9 — 10 —		
" 18" " "	— 5 60	—		
" 36" mehkih " "	6 — 6 —	7 — 6 50		
" 18" " "	— 3 80	—		
Oglenja iz trdega lesa vagan	— 80	— 60	— 45	— 90
" " mehkega " "	— 60	— 50	— 35	— 70
Sena cent	1 20	1 30	— 85	1 —
Slame cent v šopah	1 — 1 10	— 70	— 90	
" " za steljo	— 80	— 80	— 60	— 70
Slanine (špeha) cent	42 — 40	40 — 38	—	
Jajec, pet za	— 10	— 12	— 12	— 10

Cesarski zlat velja 5 fl. 53 kr. a. v.

Ažijo srebra 115.75.

Narodno drž. posojilo 64.20.

Loterijne srečke.

V Gradcu 18. novembra 1868: 49 42 51 30 15

Prihodnje srečkanje je 2. decembra 1868.